

Si.mobil d. d.
Šmartinska 134b
1000 Ljubljana

Member of Telekom Austria Group

Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS
Stegne 7
1000 Ljubljana

Ljubljana, 6. 5. 2013

Zadeva: Pripombe oz. predlogi na analizo upoštevne trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«

Zveza: Opravilna številka: 38241-2/2013

Spoštovani,

V skladu s pozivom Agencije za pošto in elektronske komunikacije (v nadaljevanju: Agencija) na spletni strani družba Si.mobil d.d. (v nadaljevanju Si.mobil) posreduje pripombe oz. predloge na analizo upoštevne trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«.

• 1. Uporabljeni izrazi v analizi

Predlagamo spremembo definicije termina »Medomrežno povezovanje« za potrebe regulacije trga 7 na način, da se jasno in nedvoumno določi, da se analiza in regulacija trga 7 s strani Agencije ter posledična obveza medomrežnega povezovanja, skladnega z ukrepi regulacije nanaša le na telekomunikacijske operaterje, ki imajo lastne končne uporabnike. To seveda ne pomeni, da operaterji, ki so predmet regulacije trga 7 s strani Agencije ne bi sklepali pogodb o medomrežnem povezovanju tudi z drugimi operaterji, ki teh zahtev ne bi dosegali, vendar bi tako medomrežno povezovanje potekalo pod tržnimi, torej nereguliranimi pogoji.

Po naših informacijah ima Slovenija namreč regulacijo, ki je med najstrožjimi v EU glede obveznosti medomrežnega povezovanja reguliranih operaterjev z drugimi operaterji vseh vrst, ki presegajo

namen, smiselnost in okvir te obveze oz. koristi, ki jih je potrebno s takšno regulacijo dosegati po določbah ZEKom-1 ter ustrezno evropsko regulativo.

V skladu s predlagano spremembo definicije termina »Medomrežno povezovanje« je potrebno ustrezno spremeniti in prilagoditi tudi vsebino poglavja 8.1. »Obveznost dopustitve operatorskega dostopa«. Agencija v tem poglavju navede sledeče:

Agencija mora naložiti tak ukrep zlasti, kadar oceni, da bi zavrnitev operatorskega dostopa ali nerazumni pogoji, ki bi imeli podoben učinek, ovirali vzpostavitev zadostne konkurenčnosti trga ali da ne bi bili v interesu končnih uporabnikov.

Iz navedenega izhaja, da je zgoraj navedena oz. predlagana sprememba v skladu s cilji, ki jih zasleduje Agencija z regulacijo trga 7, saj takšna sprememba nikakor ne vpliva na interese in upravičena pričakovanja končnih uporabnikov. Na končne uporabnike oz. na uporabo storitev telekomunikacij s strani končnih uporabnikov predlagana sprememba v ničemer ne vpliva. Agencija regulacijo utemeljuje z učinki, ki jih ima regulacija na končne uporabnike, kar Agencija večkrat zapiše, kot npr.:

Ta obveznost je zato nujna, da se zagotovi povezljivost omrežij, ki imajo svoje končne uporabnike in posledično komunikacija med slednjimi.

Iz zapisov Agencije v predmetni Analizi izhaja, da Agencija stanje na predmetnem trgu in regulacijo le-tega razume in regulira na način, kot je zapisano v prvem odstavku te točke. Varujejo se predvsem interesi končnih uporabnikov, zaradi česar je namen regulacije trga 7 reguliranje operaterjev, ki imajo svoje lastne končne uporabnike. Medomrežno povezovanje teh operaterjev z operaterji, ki končnih uporabnikov nimajo, skladno z nameni ZEKom-1, ter zapisanimi cilji in razlogi za regulacijo s strani Agencije, ni in ne more biti predmet regulacije. Navedeno jasno stališče mora biti v besedilu analize trga 7 jasno razvidna z uporabo ustreznih terminov Analize in bodoče regulacije. Pri zasledovanju preprečevanja kakršnihkoli nedvoumnosti in morebitnih napačnih razlag vsebine Analize in sledeče regulacije pozivamo Agencijo, da skladno z zgornjimi pripombami bolj jasno opredeli definicijo termina »Medomrežno povezovanje« in to ustrezno upošteva tudi pri izdaji regulatorne odločbe.

- **5.4.1. Opredelitev upoštevnega trga v okviru notranjega trga**

Si.mobil se strinja z argumentacijo in zaključki v točki 5.4.1. Gre za zadevo, ki je povsem jasna že iz obstoječega stanja. V izogib kakršnimkoli morebitnim napačnim interpretacijam predlagamo, da se vsebina v izogib morebitnim drugačnim razlagam še bolj nedvoumno opredeli. Agencija naj se jasno opredeli do dejanske situacije poteka telefonskega klica, ko se lokacija izvora klica nahaja izven

notranjega trga EU, klic pa se nato zaključi pri končnem uporabniku operaterja znotraj EU, pri čemer se ta klic posreduje končnemu operaterju preko tranzitnega operaterja, ki je registriran v EU. Seveda mora tudi v tem primeru veljati, da gre za zaključevanje klicev izven notranjega trga EU, saj klic izvira iz države, ki ni članica EU. Pri tej pripombi gre zgolj za nedvoumno pojasnitev vsebine, ki je sicer povsem logična že iz zapisanega v analizi trga 7. Kakršnakoli drugačna argumentacija bi namreč povsem porušila in izničila namene in cilje, ki izhajajo iz točke 5.4.1. in bi predstavljala negativne posledice za subjekte na notranjem trgu. Hkrati bi taka razlaga omogočila izjemne špekulacije na notranjem trgu in »kanalizacijo« klicev izvirajočih izven notranjega trga preko tranzitnih operaterjev z ustvarjanjem videza, da gre za klice izvirajoče na notranjem trgu. Takšna situacija bi bila v nasprotju s temeljnimi načeli po ZEKom-1.

Termin »izvor klica« predstavlja kraj oz. lokacijo klicatelja, ki začne telefonski klic, torej državo in operaterja, kjer se fizično nahaja klicatelj. Agencija po našem vedenju termina »izvor klica« nikdar v svoji zgodovini ni opredeljevala ali obravnavala drugače.

Definicija termina »izvor klica« izhaja iz angleškega termina »*call origination*«. Call origination je definiran kot: »*The service of originating a telephone, fax or other telecommunication call from the calling party*« (<http://www.itu.int/newsarchive/press/WTPF98/Glossarytechnterms.html>), ali prevedeno: »Storitev izvora in vzpostavitve telefonskega klica, fax komunikacije ali drugega telekomunikacijskega klica kličoče stranke.«

Wikipedija definira »kličočo stranko« kot: »*The calling party (also called caller, call originator or A-party) is a person who (or device that) initiates a telephone call over the public switched telephone network, usually by dialing a telephone number.*« (http://en.wikipedia.org/wiki/Calling_party), ali prevedeno: »Kličoča stranka (tudi klicatelj, izvor klica, A-stranka) je oseba ki (ali aparat ki) sproži telefonski klic preko javnega telefonskega omrežja, običajno z vtipkanjem telefonske številke.«

Wikipedija dalje definira format t.i. CDR (Call Detail Record), ki ga operaterji uporabljajo za usmerjanje, obračunavanje in zaračunavanje prometa: »*A call detail record (CDR), also known as call data record, is a data record produced by a telephone exchange or other telecommunications equipment documenting the details of a phone call that passed through the facility or device. It is the automated equivalent of the paper toll tickets that were written and timed by operators for long-distance calls in a manual telephone exchange.*« (http://en.wikipedia.org/wiki/Call_detail_record), ali prevedeno: »Podatek o podrobnosti klica, ali podatek o klicu je podatek izvirajoč iz telefonske izmenjave ali druge telekomunikacijske opreme, ki dokumentira podrobnosti o telefonskem klicu, ki se prenesejo po opremi ali napravi. Gre za avtomatsko enakovredne podatke papirnemu zapisu, ki so ga izvrševali telefonski operaterji za medkrajevne telefonske klice v času ročnih telefonskih central.«

Zgornje definicije potrjujejo, da gre pri izvoru klica vedno za aktivnost klicatelja po fizični lokaciji klicatelja. Nujno je, da se kot izvor klica šteje aktivnost klicatelja, glede območja klica pa je to lokacija

klicatelja. Izvor klica ne more biti v nobenem primeru zadnje prenosno omrežje, preko katerega se nato klic zaključi v ciljnem omrežju. Ob taki razlagi bi pri enem klicu dejansko šlo za tolikšno število klicev, kolikor bi bilo medsebojno medomrežno povezanih operaterjev, kar je nemogoče. Že navedeno dokazuje, da se izvor klica ne more definirati drugače, kot to v dejanskem prometu klica poteka.

Vse zgoraj navedeno potrjuje določba 164. člena ZEKom-1. Navedeni člen zakona podrobno določa, kateri podatki o izvedenem klicu se hranijo, in sicer:

164. člen ZEKom-1 (vrste podatkov, ki se hranijo)

Podatki, ki se hranijo (v nadaljnjem besedilu: hranjeni podatki), so:

1. podatki, ki so potrebni za odkritje in prepoznanje vira komunikacije in vključujejo:

- pri telefonskih storitvah v fiksnem in mobilnem omrežju telefonsko številko kličočega ter ime in naslov naročnika ali registriranega uporabnika,
- pri dostopu do interneta, elektronske pošte in uporabi telefonije prek internetnega protokola: naslov internetnega protokola, uporabniško ime, telefonsko številko, dodeljeno za vsako komunikacijo, s katero se vstopa v javno telefonsko omrežje, ter ime in naslov naročnika ali registriranega uporabnika, ki mu je bil med komunikacijo dodeljen naslov internetnega protokola, uporabniško ime ali telefonsko številko,

2. podatki, ki so potrebni za prepoznanje cilja komunikacije in vključujejo:

- pri telefonskih storitvah v fiksnem in mobilnem omrežju klicano telefonsko številko in v primerih, ki vključujejo dodatne storitve, kot je preusmeritev ali predaja klica, številko ali številke, na katere je klic preusmerjen, ime in naslov naročnika ali registriranega uporabnika,
- pri dostopu do elektronske pošte in uporabi telefonije prek internetnega protokola: naslov internetnega protokola, uporabniško ime ali telefonsko številko prejemnika klica prek telefonije prek internetnega protokola, ime in naslov naročnika ali registriranega uporabnika in uporabniško ime namembnega prejemnika komunikacije,

3. podatki, ki so potrebni za ugotovitev datuma, časa in trajanja komunikacije ter vključujejo:

- pri telefonskih storitvah v fiksnem in mobilnem omrežju datum ter čas začetka in trajanje ali čas konca komunikacije,
- pri dostopu do interneta datum in čas prijave na internet in odjave z njega, pri čemer se upošteva določen časovni pas, skupaj z naslovom statičnega ali dinamičnega internetnega protokola, ki ga je ponudnik dostopa do interneta dodelil komunikaciji, in uporabniško ime naročnika ali registriranega uporabnika,
- pri uporabi storitev elektronske pošte in telefonije prek internetnega protokola datum in čas pričetka izvajanja storitve ter pri telefoniji prek internetnega protokola

tudi čas trajanja ali čas konca izvajanja storitve, pri čemer se upošteva določen časovni pas,

4. podatki, ki so potrebni za ugotovitev vrste komunikacije in vključujejo:

- pri telefonskih storitvah v fiksnem in mobilnem omrežju vrsto uporabljene telefonske storitve,
- pri dostopu do elektronske pošte in uporabi telefonije prek internetnega protokola vrsto uporabljene storitve,

5. podatki, ki so potrebni za razpoznavo komunikacijske opreme uporabnikov in vključujejo:

- pri telefonskih storitvah v fiksnem omrežju kličočo in klicano telefonsko številko,
- pri telefonskih storitvah v mobilnem omrežju kličočo in klicano telefonsko številko, mednarodno identiteto mobilnega naročnika kličoče in klicane stranke, mednarodno identiteto mobilnega terminala kličoče in klicane stranke, pri predplačniških anonimnih storitvah pa datum in čas začetka uporabe storitve ter ID celice, kjer je bila storitev izvedena,
- pri dostopu do interneta, elektronske pošte in uporabi telefonije prek internetnega protokola kličočo telefonsko številko za klicni dostop, digitalni naročniški vod ali drugo končno točko začetnika komunikacije,

6. podatki, ki so potrebni za ugotovitev lokacije opreme za mobilno komunikacijo:

- lokacijska oznaka (ID celice) na začetku komunikacije,
- podatki, ki določajo zemljepisno lego celic z navedbo njihovih lokacijskih oznak med obdobjem, za katero se hranijo podatki o komunikaciji.

Na podlagi določbe 164. člena ZEKom-1 morajo operaterji hraniti podatke o klicatelju, kar pomeni, da morajo hraniti podatke o izvoru klica. To pa niso podatki o omrežju npr. zadnjega tranzitnega operaterja, ampak prometni podatki o klicatelju v vsakem posamičnem klicu. Če tak klic pride iz tujine, je potrebno take podatke prav tako hraniti. V primeru, da bi bila definicija termina »izvor klica« drugačna oz. Agencija ne bi sledila argumentom predstavljenim zgoraj potem teh podatkov operater sploh ne bi mogel zaobjeti in hraniti.

• 8.2. Obveznost enakega obravnavanja

Na straneh 52 in 53 je Agencija zapisala:

Operaterjem Telekom Slovenije, Si.mobil, Tušmobil in T-2 je po ugotovitvah Agencije treba na podlagi 103. člena ZEKom-1 v okviru obveznosti enakega obravnavanja naložiti tudi obveznost, v okviru katere morajo z vidika zaračunavanja cene zaključevanja govornih klicev v svojem omrežju enako obravnavati govorne klice ne glede na izvor klica (fiksno ali mobilno omrežje), skladno z določitvijo upoštevne trga zaključevanja klicev v posamičnih

javnih mobilnih telefonskih omrežjih. Zato morajo Telekom Slovenije, Si.mobil, Tušmobil in T-2 drugim operaterjem zaračunavati veleprodajne cene za zaključevanje klicev v svojem posamičnem javnem mobilnem omrežju po načelu enakega obravnavanja, kar pomeni, da morajo biti te veleprodajne cene enake tako za vse druge neposredno medomrežno povezane operaterje na notranjem trgu, torej na ravni EU, kot za lastni vertikalno integrirani del podjetja, ki v sklopu podjetja nudi maloprodajne storitve ter hčerinska ali partnerska podjetja. Stroškovno razlika v ceni namreč ni z ničemer upravičena, zato se mora za doseg dolgoročne konkurenčnosti in zaščito končnih uporabnikov naložiti obveznost enakega obravnavanja vseh neposredno medomrežno povezanih operaterjev na notranjem trgu EU, čemur mora Agencija prispevati in to zagotoviti skladno s 196. členom ZEKom-1.

V drugem delu citiranega odstavka gre za t.i. »self-supply« obveznost, ki je glede na sledeča dejstva pretirana za vse operaterje na trgu z izjemo družbe Telekom Slovenije d.d. (v nadaljevanju: Telekom Slovenije). Na maloprodajnem trgu mobilnih telekomunikacij je bil prevladujoč položaj Telekoma Slovenije večkrat ugotovljen s strani Agencije RS za varstvo konkurence (v nadaljevanju: AVK) oz. prej Urada RS za varstvo konkurence (v nadaljevanju: UVK), in sicer nazadnje z odločbo št. 306-14/2009/256 z dne 13. 2. 2012. UVK/AVK je že pred tem ugotovil enak prevladujoč položaj Telekom Slovenije v predhodnih postopkih. Hkrati naslovna Agencija (kot sektorski regulator in nadzornik telekomunikacijskih trgov) ves čas obstoja Telekom Slovenije ugotavlja izjemno visoke tržne deleže Telekoma Slovenija na tem maloprodajnem trgu v višini nad 50%.

Vsekakor bi glede na vsa sporna in protipravna ravnanja Telekoma Slovenije na več telekomunikacijskih trgih, ki so se z leti nakopičili in se nadaljujejo (pred sodišči, kjer se čaka na sodni epilog posameznih kršitev s strani Telekom Slovenije), pričakovali, da bo Agencija v zvezi z regulacijo družbe Telekom Slovenija razmislila in uvedla tudi ukrep t.i. »ex-ante price squeeze prohibition«.

- **Splošne pripombe**

Generalno gledano Agencija na večih delih Analize pomanjkljivo oz. netočno povzema stanje na trgu in pretekle regulatorne obveznosti.

Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence je k opravljeni analizi podala svoje mnenje z dopisom št. 306-3/2009-37 z dne 21.3.2013. Dodatno želimo opozoriti na sledeče iz omenjenega dopisa:

Agencija APEK spodbuja k čimprejšnji uveljavitvi cen, temelječih na izračunih, saj se lahko izkaže, da je začasno določena cena kljub temu, da je znatno nižja od do sedaj dovoljene, previsoka. Agencija je namreč v preteklosti že obravnavala primere zlorab prevladujočega položaja na trgu, ki so temeljili na cenah zaključevanja klicev, višjih od stroškovnih. Vsekakor pa je po oceni Agencije smotnejše že v prehodnem obdobju (torej do izračuna cenovnega modela za slovenski trg) določiti nižje cene od sedaj dovoljenih. Operaterji pa so to znižanje nedvomno pričakovali, saj je Komisija EU upoštevanje zgolj teh stroškov kot relevantnih za izračun cen predlagala že leta 2009.

Na podlagi navedenega Agencija izdaja pritrdilno mnenje k Analizi upoštevne trga 7.

Agencija pa opozarja, da ravnanje posameznih podjetij v skladu z naloženimi obveznostmi v zadevnih analizah ne pomeni, da je takšno ravnanje avtomatično tudi v skladu s pravili konkurence.

Zlasti opozarja, da se mora vsak operater, ki ima monopol nad veleprodajno storitvijo, kot je zaključevanje klicev, ki je nujna za zagotavljanje maloprodajne storitve, vzdržati ravnanj, ki bi pomenila zlorabo prevladujočega položaja na trgu. Takšna ravnanja so zlasti:

- posredno ali neposredno določanje nepoštenih prodajnih ali nakupnih cen ali drugih nepoštenih poslovnih pogojev;
- omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega napredka v škodo potrošnikov;
- uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi sopogodbniki, če je s tem sopogodbnik postavljen v konkurenčno slabši položaj;
- zahteva, da se za sklepanje pogodb sprejmejo dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje niso povezane s predmetom teh pogodb.

AVK (med drugim) izpostavlja posamična pomembna dejstva, ki obstajajo na trgu 7, ki jih Agencija v okviru analize trga (in bodoče regulacije) ne upošteva in izpostavlja v dovoljšnji meri.

Gre predvsem za primere zlorab prevladujočega položaja na trgu s strani Telekoma Slovenije v preteklosti, ki so temeljili na cenah zaključevanja klicev, postavljenih višje od stroškovnih cen te storitve. Obenem AVK opozarja, da ravnanje posameznih podjetij v skladu z naloženimi obveznostmi v zadevnih analizah ne pomeni, da je takšno ravnanje avtomatično tudi v skladu s pravili konkurence. Razmejitev med »*ex-ante*« regulacijo v domeni Agencije in »*ex-post*« obveznostmi se Agencija ne zaveda v dovoljšnji meri, obenem pa so dejanja Agencije in tudi nekaj od zapisanega v besedilu analize trga 7 vsaj delno v nasprotju z zapisanim s strani AVK in izdanimi odločbami AVK. Obstaja namreč pomembna razlika med regulacijo »*ex-ante*« in spoštovanjem pravil svobodne in učinkovite konkurence »*ex-post*« v skladu s konkurenčno zakonodajo. Agencija mora pri regulaciji »*ex-ante*« (kljub temu, da gre za zagotovitev svobodne in učinkovite konkurence »za naprej«) upoštevati tudi predhodne ugotovitve v izdanih odločbah in opozorila AVK (npr. v zgoraj navedenem mnenju AVK), vse z namenom, da regulacija (kar se da) hkrati zagotavlja spoštovanje določb ZEKom-1 ter onemogoča ali bistveno zmanjšuje možnosti »*ex-post*« zlorabe prevladujočega položaja z »izgovarjanjem« na regulacijo Agencije. Namen Agencije po ZEKom-1 je z regulacijo zagotoviti svobodno in učinkovito konkurenco na posamičnem trgu, pri čemer mora Agencija hkrati zagotoviti, da imajo operaterji čim manj možnosti, da bi »*ex post*« kršili pravila svobodne in učinkovite konkurence. V kolikor ta cilj ni dosežen, ni dosežen namen regulacije, kar je temeljna naloga Agencije po ZEKom-1.

V tej luči je potrebno opozoriti na napačne navedbe Agencije v analizi trga 7, kjer se navaja simetrija cen zaključevanja klicev med omrežji posamičnih operaterjev na slovenskem trgu v preteklosti. Si.mobil poudarja, da izrek odločbe APEK št. 38294-9/2009-3, z dne 24. 9. 2009, niti omeni ne tovrstne simetrije – določitev enake ravni cen zaključevanja klicev v lastnem mobilnem telefonskem omrežju med omrežji posamičnih operaterjev. Agencija z nobeno regulatorno odločbo ni določila simetrije cen za storitev zaključevanja klicev za določene operaterje. Poudariti je potrebno, da so subjekti v upravnem postopku dolžni ravnati po izreku pravnomočne odločbe in ne po obrazložitvi odločbe. Po določbah splošnega upravnega postopka obrazložitev upravne odločbe ne zavezuje strank postopka. Zavezuje zgolj vsebina izreka odločbe. Enako velja za upravni organ, ki odločbo izda (v konkretnem primeru je to Agencija). Zgolj izrek upravne odločbe postane pravnomočen in zavezujoč za naslovnike (upravne) odločbe. Navedbe upravnega organa v obrazložitvi upravne odločbe predstavljajo zgolj razlago in podlago vsebine izreka odločbe (glej ustrezne določbe ZUP). Obrazložitev odločbe nikakor ne zavezuje naslovnika upravne odločbe h kakršnemukoli ravnanju. Enako upravni organ, ki je takšno odločbo izdal, kasneje vsebine odločbe ne more »spreminjati« z navedbami, da je ureditev vsebovala nekaj, česar v izreku odločbe ni bilo.

Iz tega vidika je nepravilno navajanje Agencije v predmetni Analizi trga 7 o obstoju simetrije cen zaključevanja klicev med omrežji posameznih operaterjev. Dosedanja regulacija je določala zgolj enake razpone cen zaključevanja klicev (različno sicer glede na operaterja v določenem obdobju). Še vedno veljavna ureditev določa zgolj enak razpon cen zaključevanja klicev med 0 (nič) in 0,0324 EUR/min brez DDV. Tak razpon cen velja za vsakega posamičnega reguliranega operaterja v Republiki Sloveniji. Dejanska cena zaključevanja klicev je odvisna od položaja operaterja na drugih povezanih (dvostranskih) telekomunikacijskih trgih (predvsem glede na njegov položaj na maloprodajnem trgu).

Zgoraj navedeno potrjujejo navedbe dopisa Evropske komisije (v nadaljevanju: EK), »Primer SI/2009/0946: zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih«, št. C(2009)6467, z dne 13. 8. 2009 in dopisa direktorja Agencije, št. 3824-68/2009/2, z dne 7. 9. 2009. Oba uradna dokumenta dveh različnih organov navajata, da bi morala družba Telekom Slovenije (oz. Mobitel) skladno s prakso evropskega sodišča (npr. v primeru Deutsche Telekom, opr. št. T 271/03) sama oblikovati ustrezno ceno te storitve znotraj razpona, ki ga je določila Agencija, vse z namenom in ciljem, da ne bi prihajalo do t.i. škarij cen ali predatorstva.

Evropska komisija v dopisu »Primer SI/2009/0946: zaključevanje, govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih, Pripombe na podlagi člena 7(3) Direktive 2002/21/ES«, z dne 13. 8. 2009, opozori slovenske državne organe:

Pri tem bi Komisija rada poudarila, da če bi največji mobilni družbi omogočila, da zaračunava ceno zaključevanja klicev, ki bi bila okrog 75 % višja od prikazanih

stroškov, bi to lahko povzročilo izkrivljanje konkurence v škodo manjših konkurenčnih družb. Če bi največji operater, tj. Mobitel, do leta 2013 uporabljal najvišje cene, ki presegajo učinkovite stroške, bi to zanj pomenilo ustvarjanje presežnega dobička, s katerim bi na maloprodajni ravni lahko dosegel konkurenčno prednost pred svojimi tekmeci ter tako še dodatno okrepil svoj tržni položaj in povečal svoj tržni delež.

Iz dopisa direktorja Agencije št. 3824-68/2009/2 z dne 7. 9. 2009, v zvezi s problematiko določitve najvišje cene zaključevanja klicev v javnem mobilnem omrežju Telekoma Slovenije, je direktor Agencije posebej izpostavil, da bi moral Telekom Slovenije oblikovati ustrezno ceno te storitve znotraj razpona, ki ga je določila Agencija, da ne bi prihajalo do škarij cen ali predatorstva.

Izsek iz navedenega pisma se glasi:

Agencija je družbi Mobitel na trgu 15 prepovedala škarje cen med maloprodajnimi in veleprodajnimi cenami, na trgu 7 pa predvidela regulacijo v razponu do najvišjo dovoljene cene učinkovitih inkrementalnih stroškov, povečanih za ustrezen delež skupnih stroškov (LRIC+). Družba Mobitel mora manevrski prostor, ki se ji ponuja na obeh trgih, seveda uporabiti na način, da ne prihaja do ravnanj, ki so po konkurenčnem pravu prepovedana. Tako izhaja iz odločbe sodišča ES prve stopnje v zadevi Deutsche Telekom, T-271/03.

Ne Agencija (!) ne EK ne govorita, da bi taki nižji ceni morali slediti tudi drugi operaterji (ki seveda nimajo prevladujočega položaja na maloprodajnem trgu) in cene izenačiti s cenami Telekoma Slovenije (ki ima očiten prevladujoč položaj na maloprodajnem trgu).

AVK (prej Urad) je v odločbi, št. 306-14/2009-239, z dne 13. 2. 2012, navedel:

Urad je pri preverjanju izračuna, ki ga je predložilo podjetje Telekom Slovenije d.d., ugotovil, da je strošek, ki ga je imelo podjetje Mobitel d.d. z zagotavljanjem zaključevanja klicev iz drugih omrežij v obravnavanem obdobju ■■■ EUR/naročnika paketa Itak Džabest, prihodek iz tega naslova pa je bil ■■■ EUR/naročnika, kar pomeni, da bi bila izguba, ki jo je imelo s paketom Itak Džabest, še večja, če bi podjetje Mobitel d.d. zaračunavalo stroškovno naravnano ceno za zaključevanje klicev iz drugih omrežij. Veleprodajna marža ■■■ EUR/naročnika je namreč posledica monopolnega položaja podjetja Telekom Slovenije d.d. na veleprodajnem trgu zaključevanja v svoje mobilno omrežje in mile regulacije s strani APEK. Urad te veleprodajne marže ni odstranil iz izračuna, čeprav gre za jasno prelivanje veleprodajnih prihodkov za kritje maloprodajne izgube. Iz dopisa APEK št. 3824-68/2009/2 z dne 7.9.2009 izhaja,

da je prelivanje cen med veleprodajnimi in maloprodajnimi trgi (navzkrižno subvencioniranje) nedopustno, saj na ta način lahko pride do izkoriščanja položaja na maloprodajnih trgih in omejevanja konkurence. APEK je sicer res navedla, da dvomi, da bi podjetje Mobitel d.d. lahko ustvarjalo presežne dobičke na veleprodaji, vendar da to spada tudi v pristojnost Urada, ki presoja kumulativne posledice ravnanj na veleprodajnem in maloprodajnem trgu. (točka 250. odločbe)

AVK/UVK je ugotovil: (1) da bi tožeča stranka morala oblikovati cene storitev iz trga 7 po stroškovni metodi; (2) da tega ni delala; (3) da je na takšen način izrivala konkurenco iz maloprodajnega trga z doseganjem prelivanja dobičkov iz veleprodaje na maloprodajo (navzkrižno subvencioniranje); (4) da je takšna poslovna praksa nedopustna in v nasprotju s pravili konkurence; in (5) da pomeni določanje ekscesni cen na trgu 7 v primeru tožeče stranke **protipravno ravnanje**.

Nadalje AVK (prej Urad) odločbi, št. 306-14/2009-239, z dne 13. 2. 2012, navede:

Komisija EU meni, da bi morali operaterji za zaključevanje klicev v svoja omrežja zaračunavati stroškovno naravnano ceno, ki poleg stroškov vključuje tudi normalen donos na kapital. Treba je še pojasniti, da je APEK z začasno odločbo postavil zgolj najvišjo dovoljeno ceno za zaključevanje klicev (price ceiling), ki jo je smelo zaračunavati podjetje Mobitel d.d., pri tem pa mu je pustilo manevrski prostor, da svoje cene postavi na stroškovno raven, v vsakem primeru pa je odgovornost podjetja Mobitel d.d., da zagotovi, da so njegove veleprodajne in maloprodajne tarifne strukture koherentne in v skladu s konkurenčnim pravom. Takšna cenovna politika je bila leta 2009 sankcionirana s strani belgijskega urada za varstvo konkurence, pa tudi Evropska komisija je v primeru Wanadoo pravzaprav kot strošek za test predatorstva uporabila veleprodajno ceno dostopa do omrežja, ki ga je imel France Telecom na veleprodaji. **Postavljanje veleprodajne cene na najvišjo dovoljeno raven** hkrati z uporabo presežka (■ EUR/naročnika) za pokrivanje izgub, ki ga na maloprodaji povzroča paket, ki je uveden za konkuriranje na občutljivem delu trga, ob upoštevanju okoliščine, da s cenovno diskriminacijo med on-net in off-net klici izkorišča tudi mrežne učinke, ima nedvomno učinek izrivanja konkurentov s trga. (točka 253. odločbe)

AVK/UVK je ugotovil, da ravnanje družbe Telekom Slovenije (prej Mobitel d.d.), in sicer postavljanje cene zaključevanja klicev v njegovo omrežje na maksimalno sektorsko regulirano ceno, predstavlja kršitev pravil svobodne in učinkovite konkurence. Telekom Slovenije je s kombinacijo visoke veleprodajne in nizke maloprodajne cene istih storitev, izvajal cenovno predatorstvo ter škarje cen. Gre za nedovoljeno prakso, ki so jo v preteklosti že sankcionirali (1) Evropska komisija, (2) uradi za

varstvo konkurence drugih držav članic EU, ter ne nazadnje (3) AVK v postopku zoper Telekom Slovenije, št. 306-14/2009-239.

Agencija kljub pomembnosti predmetnega trga ter očitnim konkurenčnim težavam (ki jih je med drugim (poleg npr. že navajane odločbe AVK/UVK idr.) ugotovila tudi študija katero je naročila Agencija sama. Gre za študijo avtorja Jožeta P. Damijana z naslovom: Model za analizo maloprodajnih cen mobilnih operaterjev iz aprila 2009, ki so rezultat veleprodajnih in maloprodajnih zlorab Telekom Slovenije), ni v celoti ustrezno analizirala trga ter izdelala stroškovnega modela, ki bi preprečil cenovno izrivanje Telekom Slovenije.

Tak model bi moral upoštevati specifičen položaj Telekom Slovenije ter onemogočiti nestroškovne veleprodajne cene. Minimalni in nujno potrebni korak v tej smeri, ki bi ga Agencija morala storiti sedaj, je da se Telekomu Slovenije predpiše cenovni plafon, torej, ceno od nič do predlagane cene, in zahtevo določanja veleprodajnih cen tudi glede na maloprodajne pakete in napovedjo spremljanja morebitnega cenovnega izrivanja. Morebitna določitev fiksne cene za Telekom Slovenije bi lahko predstavljala akt oblastnega omejevanja konkurence in tako predstavljala podlago za ustrezne postopke.

Tovrstno ukrepanje Agencije bi bilo nujno tudi v luči ugotovitev AVK, da Telekom Slovenije na maloprodajnem trgu zlorablja svoj prevladujoči položaj, zato je potrebno ustrezno prilagoditi ex ante regulacijo trga 7 ter preprečiti tovrstne zlorabe, konkurentom pa dopustiti, da pokrijejo svoje veleprodajne stroške. Glede na to, bi bila smiselna naložitev t.i. "self-supply" ukrepa zgolj Telekomu Slovenije, ki ima očiten prevladujoč položaj na maloprodaji. Tovrsten ukrep bo seveda učinkovit samo takrat, ko bo Telekomu Slovenije naložena tudi ustrezna računovodska ločitev vseh veleprodajnih prihodkov (tudi npr. prometa za IPKOnet), saj se bo na ta način lahko spremljalo potek navzkrižnega subvencioniranja maloprodajnih storitev z nestroškovnimi veleprodajnimi prihodki. Tovrsten »self-supply« ukrep je toliko bolj nujen tudi zato, ker je prišlo do združitve Telekom Slovenije in Mobitela, zato sedaj morebitni interni transferji niso več vidni, Telekom Slovenije pa lahko ponuja "bundle" vseh svojih storitev, ki jih ne more profitabilno ponujati nobeden od konkurentov. Tovrstna praksa je posebej očitna v poslovnem segmentu, zato nas čudi, da Agencija tovrstne problematike v svoji analizi sploh ne naslovi.

• **Poziv Agenciji**

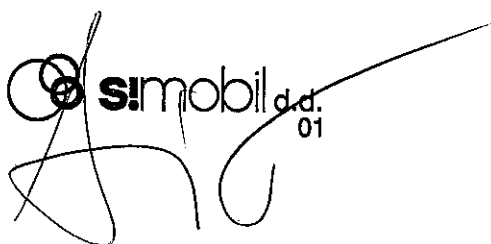
Glede na navedeno pozivamo Agencijo naj popravi ter dopolni analizo trga 7 (in to tudi upošteva v izdanih odločbah) v skladu z navedenim v tem dokumentu. Agencija mora dosledno in natančno upoštevati sledeča dejstva (in ostala, ki izhajajo iz v tem dokumentu navedenih dejstev):

- Pri še vedno veljavni regulaciji trga 7, ne gre za simetrijo cen zaključevanja klicev

med omrežji različnih operaterjev, temveč za določitev enakega razpona cen s strani Agencije kot regulatorja trga 7. Navedeno je jasno in nedvoumno razvidno iz izrekov vseh dosedanjih regulatornih odločb Agencije ter pojasnjeno celo z dopisom direktorja Agencije v času, ko je bila narejena zadnja Analiza trga 7 in so bile izdane odločbe operaterjem.

- Upošteva naj se pripombe AVK glede obveznosti operaterjev glede ex-ante in ex-post urejanja.
- Agencija se mora zavedati in delovati v skladu z dejstvi spornih in protipravnih ravnanj Telekomu Slovenije na več telekomunikacijskih trgih, ki so se z leti nakopičili in se nadaljujejo tudi pred sodišči.
- Agencija naj v zvezi z regulacijo Telekomu Slovenija razmisli o načinu in uvedbi ukrepa t.i. »ex-ante price squeeze prohibition«.
- Naložitev t.i. "self-supply" ukrepa Telekomu Slovenije, ki ima očiten prevladujoč položaj na maloprodaji. Tovrsten ukrep bo seveda učinkovit samo takrat, ko bo Telekomu Slovenije naložena tudi ustrezna računovodska ločitev vseh veleprodajnih prihodkov (tudi prometa za IPKOnet), saj se bo na ta način lahko spremljalo potek navzkrižnega subvencioniranja maloprodajnih storitev z nestroškovnimi veleprodajnimi prihodki.

S spoštovanjem,
Marko Anžič

 Simobil d.d.
01